

lových územích (povodí Ostravice ap.) lokálně užívané litostratigrafické schéma platí.

Těleso godulského souvrství s.s. je tektonicky a erozně omezeno. Jeho týlní část kryje zčásti nadložní istebňanské souvrství. Podle dosavadního seizmického průzkumu je pravděpodobné, že nepokračuje daleko za súlovský zlomový systém, kde se spíše noří do hloubky a je tektonicky amputováno (viz vrt Jablunka 1, který slezskou jednotku nezachytil). Analýzu komplikuje i to, že godulské souvrství je na povrchu odkryto šikmým erozním řezem, který v jeho spodnější části odkrývá převážně distální facie vějíře, zatímco proximální části vějíře a případně i spodnější části pánevního úpatí jsou známy spíše z vnitřního území při přechodu do istebňanského souvrství. Rozšíření jednotlivých facií též ovlivnila levostranná rotace asi o 40° k SZ (ELIÁŠ 1979). Rotace pravděpodobně způsobila, že jak u godulského souvrství s.s., tak u dalších litostratigrafických celků slezské jednotky jsou distální facie více rozšířeny na Z (okolí Valašského Meziříčí), zatímco proximální

na V (okolí Lomné a Jablunkova). Tento fenomén je pak zvláště výrazný u nadložního istebňanského souvrství.

Hlubší poznání detailní stavby godulského souvrství s.s. vyžaduje další sedimentologický výzkum a nové definice dílčích jednotek. Trojrozměrné členění godulského souvrství s.s. není dále možné provést bez chybějícího strukturálního výzkumu.

Literatura

- MENČÍK, E. et al. (1983): Geologie Moravskoslezských Beskyd a Podbeskydské pahorkatiny. – Ústř. úst. geol. Praha. 307 s.
 MENČÍK, E. - Tyráček, J. (1985): Přehledná geologická mapa Moravskoslezských Beskyd a Podbeskydské pahorkatiny. – Ústř. úst. geol. Praha.
 MUTTI, E. (1992): Turbidite sandstone. – Agip. Milano, 275 s.
 READING, H. G. et al. (1989): Sedimentary environments and facies. – Blackwell. Oxford. 615 s.
 SLOMKA, T. (1995): Głubokomorska sedimentacja silikoklastyczna warstw godulskich Karpat. – Pol. Akad. Nauk – odd. w Krakowie. Prace geologiczne 139. Kraków. 132 s.

RECENTNÍ VÁPENCE (PĚNOVCE) V OKOLÍ ČESKÉ TŘEBOVÉ

Recent calcareous foam sinter at Kohout near Česká Třebová (Czech Republic, Eastern Bohemia)

ILIJA PEK¹ - JAN ŠEBELA²

¹ Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého, Tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc

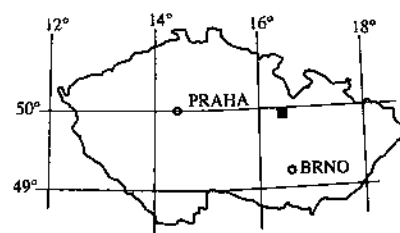
² Křib 1813, 560 02 Česká Třebová

(14-32 Ústí nad Orlicí)

Key words: calcareous foam sinter (tufa), surface water, chemical analysis, E Bohemia

Pěnovcové subakvatické inkrustace vznikají v korytě bezejmenného potoka, pramenícího cca 650 m sz. od kóty 473 m poblíž hájovny na Kohoutě (obr. 1). Potok cca 50 m nad uvedenou kótou přibírá zleva výtok z Pražské studánky a poblíž kóty 473 m propustí podchází silnici Litomyšl-Česká Třebová. V úzké strži podél pravé strany silnice se spojuje s potokem, pramenícím jv. od Zhořského kopce (560 m) a po cca 500 m se další propustí vrací na levou stranu silnice a vlévá se do prvního ze soustavy rybníčků v údolí Křivolák. Lokalita se nachází na j. úbočí Javorníku, tvořeném spongilitickými slínovci, písčítými slínovci, spongilitickými prachovci a glaukonitickými slínovci jizerského souvrství.

Z koryta potoka před propustí u silnice cca 30 m od kóty 473 m byly odebrány vzorky vody pro stanovení hodnoty pH a pro provedení chemické analýzy. V téže lokalitě byly sbírány před i za propustí úlomky škváry, čediče (s největší pravděpodobností splavené srážkovými vodami nebo odhrozené koly projíždějících vozidel z přilehlé vyvýšené vozovky) a pískovce se vzájemně volnými inkrustacemi pě-

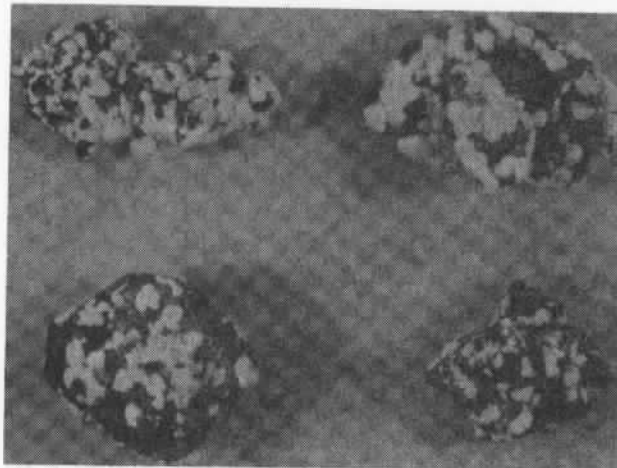

novce šedobílého zbarvení (obr. 2). Povlaky pěnovce vznikají i na větévkách a listech a dokonce i na ulitách suchozemských břichonožců (*Aegopsis verticillus* Férussac, 1819), rovněž spadáných či splavených do koryta potoka (obr. 3).

Výsledky chemických analýz pěnovce a vody jsou uvedeny v připojené tabulce.

Obr. 1. Topografická situace místa naleziště pěnovců v okolí Pražské studánky. Měřítko 1 : 50 000.

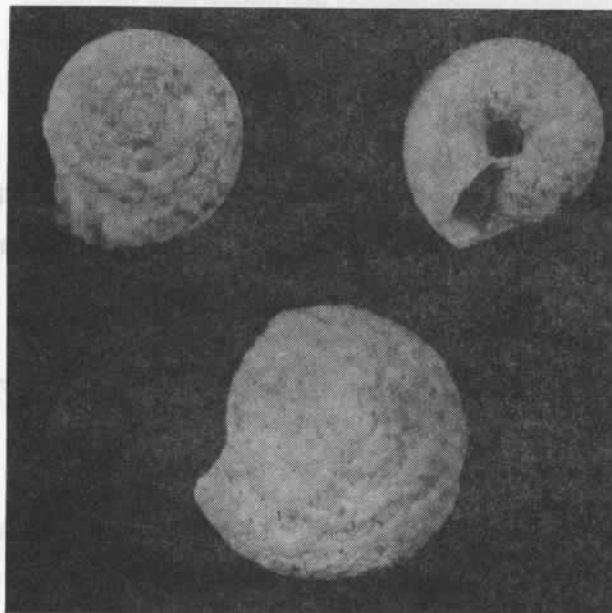

Obr. 2. Pěnovcové inkrustace na úlomcích horniny z potoka poblíž kóty 473 m. x 1.

Tab. 1. Chemické analýzy pěnovce a vody povrchových toků.

Chemická analýza pěnovce		Chemická analýza vody. Teplota vody 8,5 °C		
		vzorek číslo		
		Pražského studánka	Koryto potoka	
SiO ₂	1,76			
TiO ₂	–			
Al ₂ O ₃	1,06			
Fe ₂ O ₃	0,14			
FeO	–			
MnO	0,04			
MgO	–			
CaO	53,39			
Na ₂ O	–			
K ₂ O	–			
H ₂ O	–			
P ₂ O ₅	–			
CO ₂	43,26			
SO ₃	0,42			
Σ	100,07			
		NO ₃ ⁻ mg.l ⁻¹	15,000	15,300
		NO ₂ ⁻ mg.l ⁻¹	0,009	0,000
		Cl ⁻ mg.l ⁻¹	5,000	18,100
		NO ₃ ⁻ mg.l ⁻¹	0,032	0,000
		PO ₄ ³⁻ mg.l ⁻¹	92,000	112,938
		Ca ²⁺ mg.l ⁻¹	5,000	1,316
		Mg ²⁺ mg.l ⁻¹	0,020	0,000
		Mn ²⁺ mg.l ⁻¹	0,050	0,050
		Fe mg.l ⁻¹	0,050	0,210
		NH ₄ ⁺ mg.l ⁻¹	0,000	38,600
		SO ₄ ²⁻ mg.l ⁻¹	3,100	2,451
		alkalita KNK 4,5 mmol.l ⁻¹	3,100	2,451

Měření hodnoty pH		
	12. 5. 1998	13. 9. 1998
Vzorek č. 1	7,4	6,3
Vzorek č. 2	6,6	7,8

Obr. 3. Pěnovcové inkrustace, vyloučené postmortálně na ulitách břichoňoze druhu *Aegopsis verticillus* (FÉRUSSAC, 1819). x 1

Výskyt pěnovce v okolí České Třebové nebyl dosud v odborné literatuře zaznamenán (srv. KOVANDA 1971). Proces srážení pěnovců pozorujeme na uvedeném nalezišti od roku 1959.

Literatura

KOVANDA, J. (1971): Kvartérní vápence Československa. – Sbor. geol. Věd, Antropozoikum, 7, 1–240. Praha.